

”Svart på vitt”

- En kvalitativ jämförelse av politikers och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa

Johan Larsson och Erik Stridh

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Examensarbete 77:2011
Lärarprogrammet 2007-2011
Seminariehandledare: Suzanne Lundvall
Examinator: Karin Redelius

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar: Syftet med studien har varit att jämföra politikernas och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa. För att uppfylla syftet har vi undersökt vilka fördelar och nackdelar som finns med betyg, vilka utvecklingsområden som finns inom området betyg och bedömning, samt jämfört politikernas motiv till och idrottslärares åsikter om betygsättning i tidiga åldrar .

Metod: Metoden som använts är kvalitativ i form av intervjuer. Två strategiska urval har genomförts för att finna de respondenter som ingått i studien. Urvalskriterier har bestått av att idrottsläraarna skulle ha arbetat minst tre år på grundskola inom årskurserna sex till nio, och politikerna skulle tillhöra ett av allianspartierna och vara anslutna till utbildningsutskottet i riksdagen. Som teoretisk referensram har vi använt oss av Lindes läroplansteori samt utgått från Wrights handlingsteori med dess fyra bestämnings faktorer.

Resultat: De båda respondentgrupperna ser likartat på betygens fördelar. Betyg är studiemotiverande, ger en tydlig signal för stödinsatser, ett kvitto på kunskapsnivåer hos elever. Betyg möjliggör även urval till vidare studier. Betygens nackdelar som anges är betygstress samt svårigheter att få en likvärdig bedömning. Politikerna och idrottsläraarna har som gemensamma utvecklingsområden tydligare styrdokument, fler betygssteg samt större samarbete mellan skolor. Politikerna nämner även lagstiftningar och utbildning, medan idrottsläraarna nämner utvecklandet av skriftliga omdömen och kursplansförändringar. Politikernas motiv stämmer väl överens med idrottsläraarnas åsikter om betyg i tidigare ålder. Både politikerna och idrottsläraarna är överens om att den nya betygsreformen är ett steg i rätt riktning mot en förbättrad bedömning. Den gemensamma uppfattningen är också att betygsättning i tidigare åldrar är positivt för skolan och för ämnet idrott och hälsa

Slutsats: Med utgångspunkt tagen i Wrights handlingsteori framträder att betyg ses som den främsta metoden att bedöma elevers kunskaper i skolan. Skillnader som framkommit mellan politikernas och idrottsläraarnas uppfattningar om betyg utgår ifrån att politikerna ser betyg som ett verktyg för den politiska styrningen av skolan, medan idrottsläraarna uppfattar betyg som ett pedagogiskt verktyg i undervisningen. Studiens slutsatser pekar på att det finns behov av en uppföljning av hur det nya betygssystemet lyckas bidra till både en rättvis urvalsprocess och ett ökat lärande hos elever.

The new way is the right way?

- A qualitative comparison of politicians' and physical education teachers' perceptions of grading and assessment in relation to physical education and health

Johan Larsson and Erik Stridh

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT AND
HEALTH SCIENCES IN STOCKHOLM

Graduate essay 77:2011

Teacherprogram 2007-2011

Supervisor: Suzanne Lundvall

Examiner: Karin Redelius

Summary

Aim: The purpose of this study has been to compare the perceptions of politicians' and physical education teachers' of grading and assessment in relation to physical education and health. To fulfill this aim, we investigated the opportunities and constraints of grading, recent developments in the areas of grading and assessment. We also compared the ambitions of politicians' and PE-teachers' opinions on grading in younger ages in elementary schools.

Methods: The method used was qualitative and based on interviews. Two strategic selections have been used to find the respondents for the study. The criterias were that the PE-teachers should have worked at least three years in elementary school, grades six to nine and that the politicians should be members of one of the alliance parties and active in the government's department of education. As theoretical frame Lindes' curriculum model and Wrights' action theory with its four determinants has been used.

Results: The two respondent group's share opinions about the opportunities of grading including that they motivate studying, provide clear guidance for the need of supportive measures directed to students, accurately measure the level of achievement of pupils, and allow for the selection of pupils for further studies. Main disadvantages identified included increased stress and difficulties in obtaining equivalent grades. Politicians and PE-teachers alike mentioned the following areas in need of further development: more specific curricula, extended grade spans, and increased cooperation between schools. Politicians also mentioned legislation and further education, while PE-teachers mentioned normative assessment as written reviews and curriculum changes as potential development areas. The politicians and PE-teachers also believe that grading in younger ages is positive for elementary school and for physical education and health. However the PE-teachers mentioned the risk of increased stress among pupils, while the politicians did not mention any such negative factor.

Conclusion: In the analysis based on Wrights action theory it appears that grading is seen as the prime method currently available for assessing pupils' knowledge in school. Both politicians and PE-teachers agreed on that the changes due to the new grading reform are necessary, and that this is a positive step towards improving the assessment procedure. The differences between politicians and PE-teachers are that the politicians refer to the grading procedure as an instrument for political control of the school, and the PE-teachers perceive it is as a pedagogical tool. Finally, the conclusions of the study point to the necessity of a following up of how the grading reform contributes both to a fair selection process and an increased learning amongst pupils.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning.....	1
1.1 Introduktion.....	1
1.2 Bakgrund.....	2
1.2.1 Betygsystemets historia.....	2
1.2.2 Nya betygsreformen.....	3
1.2.3 Summativ och formativ bedömning.....	4
1.3 Forskningsläge.....	5
1.3.1 Betygens syfte och funktion.....	5
1.3.2 Betyg och inläring.....	5
1.3.3 Betygsproblematik.....	6
1.3.4 Betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa.....	7
1.3.5 Kunskapslucka i tidigare forskning.....	8
1.4 Syfte och frågeställningar.....	9
1.5 Teoretisk utgångspunkt.....	9
1.5.1 Läroplansteori.....	9
1.5.2 Handlingsteori.....	10
1.5.3 Analysverktyg.....	10
2 Metod.....	12
2.1 Datainsamlingsmetod.....	12
2.2 Urval.....	12
2.3 Procedur.....	13
2.4 Tillförlitlighet.....	14
3. Resultat.....	15
3.1 Betygets fördelar och nackdelar.....	15
3.1.1 Politikerna.....	15
3.1.2 Idrottslärarna.....	17
3.2 Utvecklingsområden inom betyg och bedömning.....	18
3.2.1 Politikerna.....	18
3.2.2 Idrottslärarna.....	20
3.3 Tidigare betygsättning.....	21
3.3.1 Politikerna.....	21
3.3.2 Idrottslärarna.....	22
3.4 Resultatsammanfattning.....	23
4. Sammanfattande diskussion.....	26
4.1 Självkritik.....	31
4.2 Vidareforskning.....	32
Käll- och litteraturförteckning.....	34

Figurförteckning

Figur 1 – Analytiskt verktyg – läroplansteori	9
Figur 2 – Analytiskt verktyg – fördelar och nackdelar med betyg	23
Figur 3 – Analytiskt verktyg – utvecklingsområden inom betyg och bedömning	24
Figur 4 – Analytiskt verktyg – tidigare betygsättning	25

Bilagor

Bilaga 1 Käll- och litteratursökning

Bilaga 2 Intervjuguide

1 Inledning

1.1 Introduktion

Den första juli 2011 infördes en ny läroplan, Lgr 11, i grundskolan. I och med Lgr 11 gäller också ett nytt betygssystem som ska tillämpas från och med höstterminen 2012, där det förutom en ny betygskala från A till F också ska införas betygsättning från och med årskurs sex. Regeringen motiverar sitt beslut med betygsättning i tidigare ålder utifrån att resultaten i den svenska skolan har försämrats sedan början av 90-talet, och därför behöver elevernas kunskapsnivå kontrolleras i ett tidigare stadium. Genom tidigare uppföljning och tidiga stödinsatser menar regeringen att fler elever kommer nå kunskapsmålen, vilket förbättrar Sveriges chanser att kunna hävda sig i den internationella konkurrensen i framtiden. (Utbildningsdepartementet 2010, s. 1-11.)

På baksidan av betygsfrågan finns det också kritik mot regeringens nya betygssystem. Forskare menar att risken finns att de tidigare betygen inte alls kommer ge den positiva effekt på kunskapsutvecklingen som regeringen hoppas på. Kritiken riktas främst mot den bristfälliga forskning som regeringen grundar sitt beslut på. Enligt forskarna finns det inga belägg som styrker att betygsättning är något som skulle främja elevers kunskapsutveckling. Tvärtom finns internationella studier som tyder på att betyg ger negativa effekter genom att det hämmar inläringen hos eleverna. (Lundahl 2010, s. 6-24)

Regeringens beslut om det nya betygssystemet i grundskolan kommer att gälla från höstterminen 2012, och innebär betygsättning från och med årskurs sex i samtliga ämnen förutom språkval. Intressant för vår studie är att diskussionen kring de försämrade studieresultaten som uttrycks i regeringens proposition främst gäller matematik, naturvetenskap och läsförståelse. (Utbildningsdepartementet 2010, s. 10) Detta har vi tolkat som att det främst är inom dessa områden som regeringen vill införa tidigare kunskapskontroller och stödinsatser för att bidra till en ökad kunskapsutveckling hos eleverna. Men skollagsändringen innebär även förändringar i övriga ämnen, till exempel för ämnet idrott och hälsa, utan att vi har kunnat hitta någon offentlig redogörelse för behovet av förändringar av betygsättningen i dessa ämnen.

Med ovanstående beskrivning om kommande förändring av skolans betygssystem och den delade diskussionen kring betygens betydelse för undervisningen vill vi som blivande

idrottslärare ställa oss frågan om betygsättning i ämnet idrott och hälsa är relevant? Med tanke på att tidigare nationella studier gällande ämnet idrott och hälsa har kunnat konstatera att det finns en problematik vad det gäller betyg och bedömning, frågar vi oss om ytterligare förändringar kommer att leda till en förbättring? (Redelius 2007, s. 217-224) I den nationella utvärderingen av ämnet idrott och hälsa påtalas också ämnets utveckling ligga i att besvara nyckelfrågorna kring vad som ska bedömas och vilka kunskapskvaliteter som krävs för olika betygsnivåer för att få en mer likvärdig bedömning (NU 2003, s. 158). Med anledning av detta undrar vi om regeringen lägger fokus på att förändra och utveckla rätt saker inom området betyg och bedömning?

Som avgångsstudenteter vid Gymnastik- och Idrottshögskolan i Stockholm är det bara en tidsfråga innan vi personligen kommer att ställas inför utmaningen att sätta betyg på elever i ämnet idrott och hälsa. Därför anser vi att det är viktigt för oss att utveckla våra kunskaper i området betyg och bedömning. Tanken med denna studie är därför att undersöka politikernas respektive idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa. Är politiker och idrottslärare överrens om betygs relevans för ämnet, eller råder det delade meningar? Är betyg något som fungerar i skolan, eller behöver betygen på något sätt kompletteras eller ersättas?

1.2 Bakgrund

För att kunna analysera och diskutera kring nuvarande betygssystem behövs, enligt Tholin (2003), en god förståelse för betygssystemets historia. I bakgrunden för studien kommer därför en kort sammanfattning av betygssystemets historiska utveckling att presenteras. Därtill kommer även den nya betygsreformen att beskrivas och centrala begrepp i studien att definieras. Detta för att skapa en grundläggande förståelse av det område som studien ämnar undersöka.

1.2.1 Betygssystemets historia

Betygs historia startade år 1829 i Sverige då betygsättning för första gången infördes i skolordningen. Betygsskalan bestod till en början av fyra steg, A till D, och skulle mäta elevernas kunskaper och flit. Efterhand ansåg man att det fanns ett behov av flera betygssteg och vid sekelskiftet införde läroverket istället en sjugradig betygsskala. Tholin (2003) menar

att denna ändring redan då visade att det fanns liknande tendenser till den problematik som diskuteras med nuvarande betygssystem.

Under 30- och 40-talet växte betygsdiskussionen på nytt och betygssystemet utsattes för hård kritik. I och med detta startades en skolutredning som skulle undersöka en framtida lösning på problemet. I deras resonemang undersöktes både för- och nackdelar med ett mål- respektive normrelaterat betygssystem i skolan. Slutsatsen av utredningen blev att det målrelaterade betygssystemet uteslöts, på grund av svårigheten att kunna formulera tillräckligt tydliga kunskapskriterier. Istället valdes det normrelaterade betygssystemet, där den redan existerande sjugradiga betygsskalan kompletterades med en procentangivelse för varje betygssteg. Den uppgraderade betygsskalan skulle tillsammans med ett standarprov kunna hjälpa lärarna att rangordna sina elevers prestationer på en nationell nivå.

År 1962 infördes läroplanen Lgr 62 där man valde att fortsätta med det normrelaterade betygssystemet och dess procentangivelser, dock ändrades betygsskalan till fem betygssteg (1 till 5). Betyg skulle ges i slutet av läsåret i årskurs två, tre, fyra och fem och i slutet av varje termin i årskurserna sex, sju, åtta och nio. Det normrelaterade betygssystemet kom att bli ifrågasatt under 60- och 70 talet, men trots stark kritik mot rangordningens orättvisa behölls systemet fram till år 1994. Däremot togs, efter ytterligare en läroplan (Lgr 80), procentsatserna bort och begränsade antalet betygstillfällen till en gång per läsår från och med årskurs åtta.

Det stora genomgripande beslutet om att gå från ett normrelaterat till ett målrelaterat betygssystem i skolan togs i och med läroplanen Lpo 94. Betygens rangordnande betydelse ansågs mindre viktig och istället utformades kunskapsmål som elevernas kunnande skulle relateras till. Betygsskalan gjordes om till de tre stegen godkänd, väl godkänd och mycket väl godkänd. Betygen skulle sättas från årskurs åtta med slutbetyg i årskurs nio. Betyget icke godkänd skulle endast användas på gymnasiet och inte i grundskolan. Därtill infördes nationella prov i matematik, svenska och engelska i skolår nio, med kontrollprov i årskurserna två, fem och sju. (Tholin 2003, s. 24-40)

1.2.2 Nya betygsreformen

I dagsläget står grundskolan inför en förändring. Regeringen anser att en satsning på utbildningsväsendet är nödvändig för att kunna höja utbildningens kvalitet, och på så vis höja

elevernas kunskapsnivå. I och med detta har det utformats en ny läroplan, Lgr 11, som började gälla från den första juli 2011. Lgr 11 kommer, som den tidigare läroplanen Lpo 94, att fortsätta bygga på det målrelaterade betygssystemet. Däremot kommer nya tydligare och mer distinkta kursplaner och kunskapskrav för samtliga ämnen att implementeras. En ny betygskala från A till F kommer att praktiseras, och betygsättningen kommer att tidigareläggas från och med årskurs sex. Syftet med tydligare kursplaner och tidigare betygsättning menar regeringen är att ge ökat stöd till lärarnas arbete, tydliggöra studieresultat och skapa tidigare stödinsatser för eleverna, vilket ska leda till en mer likvärdig bedömning och att fler elever når kunskapskraven. Dessutom menar regeringen att tidigare betyg ämnar till att ge eleverna mer vana vid att bli bedömda, vilket skulle minska den betygsstress som många elever upplever. (Utbildningsdepartementet 2010, s. 10-13; Skolverket 2011, 51-61)

1.2.3 Summativ och formativ bedömning

Då studien behandlar området betyg och bedömning av eleverna i skolan är det viktigt att reda ut vad begreppet bedömning innefattar och vad vi författare avser med att använda detta begrepp. Inom skolan finns det två olika typer av bedömning; summativ och formativ bedömning (Korp 2003, s. 77; Lundahl 2010, s. 17). Syftet med summativ bedömning är främst att sammanfatta en elevs kunskapsnivå vid ett bestämt tillfälle. Betygsättning är med andra ord en form av summativ bedömning, då syftet är att återge elevens kunskapsnivå i förhållande till kursplanskriterierna. Summativ bedömning rangordnar elevernas prestationer och kan fungera som ett urvalsverktyg till vidare utbildning som gymnasium eller högskola. Ytterligare så verkar summativa bedömningar i form av betyg säkerhetsställa en likvärdig utbildning och att läroplaner och kursplaner följs. (Korp 2003, s. 77) Formativa bedömningar har en pedagogisk intention och innebär löpande omdömen i syfte att förändra elevens lärstrategier. Det som skiljer den formativa bedömningen från den summativa är att den inte används för urval eller rangordning. Målet med den formativa bedömningen är istället att hjälpa elever att reflektera över sitt eget lärande och bli uppmärksammade på sina egna svårigheter och behov för att i större utsträckning nå kunskapsmålen. (Korp 2003, s. 79) Ett exempel på formativ bedömning som ofta återkommer i studien är bland annat skriftliga omdömen där elevens arbetsinsats och potentiella utvecklingsområden beskrivs med ord i en löpande text. Med detta som bakgrund kommer begreppet bedömning i denna studie att innefatta båda en summativ och formativ betydelse, med anledning av att vi ska kunna analysera bedömningens utvecklingsområden i idrott och hälsa. Dock bör det tilläggas att

studien främst riktar sig mot den summativa bedömningsformen, då vi ämnar undersöka betygens relevans i ämnet idrott och hälsa.

1.3 Forskningsläge

I följande stycken kommer aktuell forskning inom området betyg och bedömning att presenteras. Forskningsläget kommer att inledas med en bred beskrivning av betygens syfte och funktion, för att tydliggöra betygens roll i grundskolan. Vidare kommer forskningsläget att preciseras mot den problematik som finns med betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa.

1.3.1 Betygens syfte och funktion

Christina Wikström skriver i boken ”Sporre eller otyg” att betygssystemet i skolan ofta har handlat om betygens positiva eller negativa effekt på skolans pedagogiska klimat, men Wikström vill också peka på att betygen har andra syften i skolans värld. Betygsättning ska motivera eleverna till att vilja nå ett så högt studieresultat som möjligt, de ska ge information om kunskapsnivåer och fungera som urvalsinstrument till högre studier eller yrkesval där antalet sökande är fler än antalet platser. Vidare beskriver Wikström att det är betygsättningens syfte som lägger grunden till vilket betygssystem som skolan använder sig av. När det tidigare normrelaterade betygssystem infördes, värderades betygens egenskap som urvalsinstrument. Dåvarande betyg hade svårt att ge utförlig information om vilka kunskapsnivåer som uppnåddes. Däremot var betygssystemet effektivt som urvalsinstrument eftersom systemet rangordnade eleverna mot varandra. När riksdagen beslutade att byta till det målrelaterade betygssystemet ansåg man att betygens roll som urvalsinstrument var mindre viktigt och istället värderade man betygens informationsvärde. Utifrån de uppställda kunskapsmålen blev det lättare att förstå betygens innebörd och därmed veta vilken kunskapsnivå eleven uppnått. Betyg som urvalsinstrument behövdes däremot fortfarande, så för att kunna använda de nya betygen i rangordningssyfte kodades bokstavs-betyget om till siffror för att möjliggöra beräkning av ett medelvärde. Wikström menar därför att valet av betygssystem är komplext. Helst vill man ha ett system i skolan som stödjer alla betygens syften, dock är det detta svårt att uppnå. (Wikström 2007, s. 22-27)

1.3.2 Betyg och inläring

Lundahl hävdar att det finns lite forskning kring betyg, men att betyg däremot är en form av feedback, och att forskning istället har gjorts inom detta område (Lundahl 2010, s. 19). Flera

studier visar på att feedback i form av formativa omdömen kan vara effektivt för lärandet (Hattie & Timperley, 2007, s. 85; Black, Harrison, Lee, Marshall & William 2003, s. 2; Cave, & Dohoney 2009, s. 11; James, Griffin, France 2005, s. 95). Används feedback kontinuerligt och under en längre tid kan det få stora resultatförbättringar i elevers läroprocess (Black et al. 2003, s. 2). En ökad användning av feedback är dock inte nödvändigtvis positivt eftersom det är viktigt att överväga vilken typ av feedback som ges, vid vilket tillfälle den ges och hur eleven tar emot feedbacken (Hattie et al. 2007, s. 98). Den information som feedback förmedlar till elever kan därför antingen stimulera eller hämma lärandet om feedbacken sätter fokus på fel saker (Sjögren 2010, s. 4). Betygsättning har kunnat ses påverka elever olika mycket, där en betygsättning med högre krav kan vara bra för vissa elever, men negativ för kunskapssvaga elever, som ger upp när kraven blir för höga. (Betts & Grogger 2003, s. 9; Sjögren 2010, s. 3) Det framhävs istället i studier att det är feedback och tolkningar från bedömningar, inte siffror eller betyg, som betyder något för läroprocessen (Hattie et al. 2007, s. 104). Regeringen nämner att det i grundskoleförordningen anges flera metoder för läraren att göra återkopplingar av elevers prestationer. Främst anses utvecklingssamtal och individuella omdömen vara det som främjar elevers utveckling, men dessa metoder fungerar otillfredsställande i många skolor. (Utbildningsdepartementet 2010, s. 12-13) Att kombinera betyg med mer formativa omdömen anser Lundahl vara möjligt, men konstaterar att betygen då tar över hand och ofta döljer vad som är värt att lära och vad kursplanerna betonar. Till sist poängterar flera studier att lärares kompetens och engagemang är viktigt för elevers prestation och lärande, och att det därmed är angeläget att satsa mer resurser på kompetensutveckling avseende området bedömning och betygsättning hos lärare. (Lundahl 2010, s. 23-24; Black et al. 2003, s. 24)

1.3.3 Betygsproblematik

Det målrelaterade betygssystemet har nu varit verksamt under en längre tid och Wikström (2007) har konstaterat att de vagt formulerade mål- och kunskapskriterier som funnits i kursplanen har medfört svårigheter med att kunna ge jämförbara betyg. Forskning har visat på att kraven för ett visst betyg på en skola kan skilja sig åt till en annan, vilket gör det svårt att jämföra elevernas betyg med varandra. Därtill konstaterar Wikström att antalet höga betyg har ökat stadigt i Sverige sedan det målrelaterade systemet infördes, utan att en ökad kunskapsutveckling har kunnat påvisas. Detta tyder på att skolan har drabbats av en betygsinflation där betygen har visat sig ha låg kvalitet, och man kan därför ifrågasätta

betygens funktion som informationsvärde och urvalsinstrument. Att jämföra betyg mellan elever utan att veta om betyget motsvarar elevens kunskapsnivå skapar orättvisa. Vissa elever får kanske högre betyg än andra beroende på att lärare och/eller skolor är olika generösa med de högre betygen. Inflationen skapar problem för urvalssystemet då det är svårt att jämföra nuvarande elevers betyg med en elev som gick ut skolan i början av det målrelaterade betygssystemet, då det innebär att den som väntar några år innan man söker vidare utbildning får tuffare konkurrens i och med att betygssnitten långsamt stiger. Wikström beskriver i och med denna problematik att det inte finns något perfekt betygssystem, men att dagens system är i behov av flera åtgärder. Främst anser hon att det finns behov av tydligare målbeskrivning och betygskriterier, men också att lärarkåren behöver mer utbildning inom området betyg och bedömning för att skapa bättre förutsättningar till en mer rättvis betygsättning. (Wikström 2007, s. 27-34)

1.3.4 Betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa

I den nationella utvärderingen av ämnet idrott och hälsa pekar resultaten på att det finns en problematik med betygsfrågan, och att området är i behov av utveckling för att kunna uppnå en mer likvärdig bedömning och betygsättning. Frågor som den nationella utvärderingen lyfter fram är vad som ska bedömas och betygsättas i ämnet, samt vilka kunskapskvaliteter som eleverna ska uppnå för de olika betygsnivåerna. (NU 2003, s. 159) En amerikansk studie belyser att idrottslärare upplever frustration över att behöva bedöma elever i ämnet. Anledningen till frustrationen består i för stora klasser, schemakrockar, omfattande registreringsarbete, brist på planeringstid samt svårigheter att besluta vilka områden som ska bedömas. (Cave et al. 2009, s. 11) Av ovanstående skäl bedömdes istället elevernas deltagande och beteende i ämnet, vilket är i likhet med svenska studiers resultat. (NU 2003, s. 158; Tholin 2006, s. 154; Larsson 2004, s. 225) Om idrottslärare även i Sverige upplever frustration i att bedöma och betygsätta elever är dock något som är oklart.

Svenska studier kan konstatera att idrottslärare har svårt att utforma lokala kursplaner utifrån de uppsatta nationella målen i idrott och hälsa. Genom de lokala kursplanerna ges inte ämnet idrott och hälsa någon egen identitet, då lärarna ofta motiverar ämnet i förhållande till dess motsatser. Att ämnet inte ges någon egen identitet utan istället motiveras utifrån vad det inte är får konsekvenser för betygsättningen i ämnet, då det innebär att idrottslärarna bedömer och betygsätter elever i andra saker än vad som anges i den nationella kursplanen. (Redelius 2007, s. 224-228; Tholin 2006, s. 152-156) Tholin menar att betygskriterierna från kursplanerna ger

ett otydligt intryck och att lärare lyfter fram och väljer moment utifrån vad som är lättast att göra mätningar på (Tholin 2006, s. 157). Vidare tycks lärare i idrott och hälsa grunda sin bedömning på vad elever gör under lektionerna, snarare än på skriftliga prov. Dessutom ses bedömning på skolor fortfarande vara en uppgift där läraren arbetar ensam, och till exempel är olika former av kamratbedömning något som inte äger rum i idrott och hälsa. (Tholin 2006, s. 172-173) Det har även visat sig vara en tämligen stor variation mellan lärares betygsättning i ämnet idrott och hälsa, vilket leder till att elevers rätt att bli likvärdigt bedömda inte tillgodoses. (NU 2003, s. 158; Skolinspektionen 2010. s.7)

1.3.5 Kunskapslucka i tidigare forskning

På grund av betygsproblematiken i ämnet idrott och hälsa framgår av den tidigare forskningen att det finns ett behov av att utveckla området betyg och bedömning i skolan. Med hjälp av ett förbättrat betygssystem i idrott och hälsa skulle det skapas möjligheter till mer rättvisa betyg och ett ökat lärande hos elever. Vi har upptäckt vid vår litteratursökning att det saknas forskning som relaterar till vad politiker respektive idrottslärare tycker och tänker om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa. Därför upplever vi att det finns en kunskapslucka inom området, vilket denna studie ämnar att fylla. Med en ökad kunskap kring vad politiker respektive idrottslärare anser om betyg och bedömning går det att belysa vilka för- och nackdelar som finns med betygsättning. Ytterligare aspekter att klargöra är om politiker och idrottslärare är eniga eller om det råder delade meningar om betygens relevans, samt om betygen behöver kompletteras, utvecklas eller ersättas?

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien har varit att jämföra politikernas och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa.

Frågeställningar:

- Vilka fördelar och nackdelar ser politiker respektive idrottslärare med betyg?
- Vilka utvecklingsområden ser politiker respektive idrottslärare inom området betyg och bedömning?
- Vad anser idrottslärare om tidigare betygsättning i ämnet idrott och hälsa och hur stämmer deras åsikter överens med politikernas motiv till tidigare betygsättning?

1.5 Teoretisk utgångspunkt

1.5.1 Läroplansteori

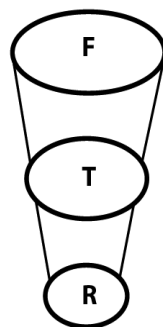
Göran Linde har, med inspiration från Bernstein, utarbetat en läroplansteori som ämnar förklara vilka faktorer som påverkar kunskapsmålen i skolans undervisning. För att kunna skapa förståelse för vilka faktorer som påverkar den kunskap som eftersträvas i skolan har Linde utvecklat en modell med tre olika arenor utifrån hur läroplanens innehåll utformas, hur olika aktörer tolkar dessa riktlinjer och hur detta efterföljs i lärarens undervisning.

(Linde 2006, s. 9)

Lindes läroplansteori med de tre arenorna beskrivs i artikeln Svensk Idrottsforskning med följande figur (Lundvall, Meckbach & Wahlberg 2008, s. 18):

Göran Lindes analysverktyg

- Formuleringsarena (F)
- Transformeringsarena (T)
- Realiseringsarena (R)

Figur 1. Analytiskt verktyg - läroplansteori.

Teorins första arena, formuleringsarenan, menar Linde utgör själva utformningen av de riktlinjer som behandlar vilka ämnen som ska studeras i skolan, vad ämnena ska innehålla, vilka kunskapsmål som ska eftersträvas och hur mycket undervisningstid som tilldelas varje ämne. Det som påverkar vilka ämnen och vilket kunskapsinnehåll som eftersträvas i läroplanen beror på vad som av samhället anses vara viktigt att eleverna lär sig i skolan. Detta utgår ifrån att man vill att skolans utbildning ska bidra till elevernas allmänbildning, vilket ligger till grund för elevernas framtida självständighet i samhället. (Linde 2006, s. 19, 33-36) Den andra arenan, transformeringsarenan, infaller då de formulerade riktlinjerna behöver tolkas av olika aktörer så som elever, lärare, skolledare eller lärarutbildningar för att läroplanen ska kunna implementeras i skolans undervisning. Enligt Linde bidrar denna tolkning till förändring av kunskapsmålen, då det genomförs tillägg eller frångång av läroplanens riktlinjer. Faktorerna bakom detta, som bidrar till förändringen av riktlinjerna, kan till exempel vara ett ämnens traditioner eller lärarens individuella vilja och kompetens. (Linde 2006, s. 48, 63) Den tredje och sista arenan infaller då riktlinjerna från läroplanen ska verkställas i undervisningen. Den så kallade realiseringsarenan gestaltar sig därmed i klassrummet där interaktionen mellan lärare och elever påverkar vilka kunskapsmål som uppnås i praktiken. (Linde 2006, s. 65-75)

1.5.2 Handlingsteori

Filosofen Georg Henrik von Wrights har utformat en handlingsteori som ämnar förklara mänskligt handlande. För att skapa förståelse kring en persons agerande ska man, enligt Wright, identifiera de bestämmande faktorer som styr handlingen. Dessa faktorer menar Wright utgår ifrån vad personen vill uppnå med sin handling, vilka skyldigheter den har att förhålla sig till, vad som för personen är möjligt att genomföra samt vilka yttre begränsningar som hindrar personens handlingsutrymme (Linde 2006, s. 61; Wright 1983).

1.5.3 Analysverktyg

I denna studie kommer Lindes läroplansteori att användas som analysverktyg för att skapa struktur i analysen av det insamlade materialet samt tydliggöra studiens resultat. Då syftet med studien är att jämföra idrottslärares och politikernas uppfattning om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa kommer vi dock att behöva anpassa teorin till vår studie. Tanken är att intervjumaterialet från politikerna ska kunna användas för att försöka förstå vilken syn som politiker har på betyg och bedömning i formuleringsarenan, det vill säga i det

stadiet då betyg- och bedömningens riktlinjer formuleras i kursplanen. Vidare kommer vi att göra en jämförelse över hur denna syn förändras utifrån ett lärarperspektiv, genom transformeringsarenan där betygssystemet tolkas till realiseringsarenan, där betygen tillämpas i praktiken. Därmed bör det framgå att denna studies fokus ligger på att undersöka formulerings- samt realiseringsarenan, med hjälp av intervjuer med politiker och idrottslärare. Däremot läggs ett mindre fokus på transformeringsarenan beroende på att studien inte ämnar undersöka hur själva tolkningen av kursplanen går till. Dock finns transformeringsarenan med i figurerna 2, 3 och 4 som sammanfattar studiens resultat, då transformeringsarenan politikernas och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning och hur de stämmer överens eller inte påverkar realiseringen av betyg och bedömning. I analysen av det insamlade materialet kommer vi även att med hjälp av Wrights handlingsteori identifiera de bestämningsfaktorer som framträder i respondenternas utsagor för att på en analytisk nivå försöka förstå politikernas och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning. Detta görs genom att analysera på vilket sätt respondenternas uttrycker vad de vill uppnå med betyg, vilka skyldigheter skolan har att förhålla sig till, vilken typ av bedömning som är möjlig att genomföra samt vilka yttre begränsningar som påverkar utvecklingen av området betyg och bedömning i skolan.

2 Metod

2.1 Datainsamlingsmetod

Då vi är intresserade av att undersöka politikernas och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa behövde vi komma i kontakt med politiker och idrottslärare som är insatta i området för att ta del av deras åsikter. Det vi sökte efter var alltså samla in empiri som kunde synliggöra upplevelser, känslor och erfarenheter hos dessa personer. Detta innebar att vi valde en kvalitativ metod för vår studie (Hassmén & Hassmén 2008, s. 104). Vi var intresserade av att göra en framställning som grundar sig på kunskaper, attityder och synpunkter hos politiker och idrottslärare (Krag Jacobsen 1993, s. 182). Det är kvalitativa åsikter hos politiker och idrottslärare som är avgörande för om vi ska få en förståelse för vad de tycker och tänker kring betyg och bedömning. Av det skälet anser vi att det är viktigt med en mer djupgående analys för att kunna analysera om politiker och idrottslärare är eniga eller inte om betygens relevans, samt om de anser om betygen behöver kompletteras, utvecklas eller ersättas.

2.2 Urval

I urvalet av politiker och idrottslärare har vi utgått från Stockholms län, där tre politiker respektive tre idrottslärare har valts ut för att ingå i studien. För att hitta dessa personer har vi genomfört två strategiska urval, där vi har utgått från olika kriterier för urvalet av politiker respektive idrottslärare som har tillfrågats för intervju. Kriterierna för idrottsläraarna var att de skulle ha arbetat på en grundskola med årskurserna sex till nio. Dessutom skulle de ha arbetat med betygsättning av eleverna i ämnet idrott och hälsa i minst tre år, med anledning av att studien ämnade undersöka deras uppfattning kring betygsättning från och med årskurs sex i ämnet idrott och hälsa. Kriterierna för politikerna var att de skulle tillhöra ett alliansparti, då dessa partier i nuläget är beslutsfattande gällande utbildningsfrågor i Sveriges riksdag. Därtill skulle den tillfrågade politikern på något sätt vara knuten till utbildningsutskottet i riksdagen. Detta för att personen skulle vara insatt i den rådande betygsdiskussionen på regeringsnivå. I övrigt hade vi även ett önskemål om att de tillfrågade politikerna skulle vara insatta i ämnet idrott och hälsa, då vi var intresserade av deras åsikter om betyg och bedömning i relation till ämnet. Avslutningsvis bör det påpekas att studiens resultat inte bör generaliseras, då urvalet är begränsat och därför inte representativt för alla politiker eller idrottslärare i Sverige.

2.3 Procedur

I arbetets inledande skede skaffade vi oss en överblick av betyg och bedömning i skolan genom övergripande läroböcker och artiklar inom området. Även tidigare studentuppsatser om betyg och bedömning granskades, för att undvika att denna studie skulle upprepa något som tidigare redan behandlats. Referenslistorna i läroböckerna och artiklarna användes sedan för att hitta förstahandskällor. Litteratursökningen kompletterades därefter med en internetsökning på nyckelord i databasen ERIC. För mer detaljerad information kring litteratursökningen se bilaga 1.

Intervjuerna med både politiker och idrottslärare har utgått från en gemensam intervjuguide, som har utformats efter studiens syfte och frågeställningar (se bilaga 2). Frågorna i intervjuguiden har varit öppna och strukturerade utefter teman. Tanken var att en öppen första fråga skulle få respondenten att prata om ett specifikt tema i stort, därefter ställdes följdfrågor för att få mer utförliga och fördjupade svar gällande frågor i studiens intresse. Frågorna har därefter anpassats beroende på om respondenten var politiker eller idrottslärare. För att hitta relevanta politiker till studien startade vi sökandet på regeringens hemsida, där vi kontaktade utbildningsutskottets ledamöter. Kontakt togs via mail eller telefon med syfte att nå politiker som uppfyllde studiens urvalskriterier. Sökande skedde även genom allianspartiernas hemsidor, och via kontakt med partiernas expeditioner där vi blev vidarebefordrade till representativa politiker. För att hitta idrottslärare till studien genomfördes ett bekvämlighetsurval där vi, via telefon, kontaktade handledare på praktikskolor.

De politiker och idrottslärare som bokades upp för intervju fick ta del av förtydligande information gällande studiens syfte och frågeställningar, respondentens anonymitet samt frivillighet att delta. Slutligen förtydligades den plats, datum och tid som bokats för intervju. Den genomsnittliga intervjun var cirka 30 minuter. Fem av de sex intervjuerna bestod av personliga möten där båda författarna deltog i intervjun med respondenten. En intervju kom dock att bli en telefonintervju, då det var en av politikerna som föredrog detta. Under intervjuerna var en av författarna ansvarig för att leda intervjun, medan den andra observerade och ställde ytterligare följdfrågor om det ansågs nödvändigt. Därtill bör tilläggas att författarna turades om att leda respektive observera intervjun. Samtliga intervjuer spelades in med diktafon och har i efterhand transkriberats. I bearbetningen av resultatet har vi genomfört

en analytikertriangulering, där båda författarna tolkat samtliga intervjuer enskilt och sedan diskuterat fram de viktigaste resultaten. (Hassmén & Hassmén 2008, s. 157)

2.4 Tillförlitlighet

För att studiens resultat ska vara så tillförlitligt som möjligt har vi genomfört kvalitativa intervjuer, då denna metod kan ge mer djupgående och utförliga svar. Syftet med den information som skickades ut till respondenten innan intervjutillfället var att förbereda personen på vilka frågor som skulle komma att behandlas och därmed ge personen möjlighet att formulera sina svar innan intervjutillfället. Under samtliga intervjuer har båda författarna närvarat, där en författare anförde intervjun och den andra observerat och framfört följdfrågor. Samtliga intervjuer har utgått från en gemensam intervjumall utifrån frågeställningarna. Intervjufrågorna har sedan anpassats till politiker respektive idrottslärare för att ge möjlighet till mer utförliga svar. Intervjuerna har transkriberats och i analysen har båda författarna tolkat svaren från intervjuerna enskilt. Därefter har de viktigaste resultaten från intervjuerna gemensamt diskuterats fram och skrivits ned utifrån frågeställningarna.

3. Resultat

I följande avsnitt kommer de viktigaste resultaten att redovisas från de sex intervjuer som genomförts. Resultaten sammanfattas och presenteras utifrån studiens frågeställningar. För varje frågeställning presenteras resultatet från intervjuerna med politiker respektive idrottslärare separat. Avslutningsvis har vi med hjälp av Lindes läroplansteori skapat modeller för att underlätta förståelsen av de jämförelser som görs mellan politikernas och idrottslärares syn på betyg och bedömning i studiens diskussionsdel.

3.1 Betygets fördelar och nackdelar

3.1.1 Politikerna

Politikerna är eniga om att en av betygets övergripande fördelar i skolan är att de fungerar som ett mätinstrument av elevernas kunskaper, och att denna mätning anses vara viktigt för att skapa sig en uppfattning om hur eleverna uppnår kursmålen. *”Betygen är för att dokumentera elever på ett träffsäkert sätt över deras kunskapsutveckling så att man kan få en bild av vad man kan förbättra och så vidare”¹*. Att använda betygen som mätinstrument medför också att man lättare kan urskilja elevernas kunskaper, vilket är värdefullt som urvalsmekanism till högre studier. Politikerna menar att kunna rangordna eleverna är nödvändigt då ett urval till högre studier måste ske och att betyg är den metod som fungerar bäst som mätinstrument. Vidare menar politikerna att en annan fördel med kunskapsmätningen är att det ger möjligheter till att fånga upp elever med inlärningssvårigheter, och därmed kunna ge dem extra stöd. *”Ingen ska behöva gå ut skolan utan tillräcklig kunskap för att kunna gå vidare eller själva avgöra hur du vill utveckla ditt liv, och ingen ska ha stängda dörrar på grund av att skolan inte har sett och förstått att du inte ha lärt dig tillräckligt och inte fångat upp det”²*. En ytterligare fördel med betyg, uttrycker politiker C, är att de motiverar elever till att förbättra sina studieresultat. *”Betyg är också enormt viktiga som ett incitament för den enskilde eleven, man ska ju i någon mån sporra den enskilde eleven”³*.

Betyg har också en betydande fördel för politikernas arbete. Med betyg i skolan menar politikerna att man kan följa kunskapsutvecklingen i skolan generellt och dessutom jämföra

---

¹ Politiker C, intervju den 26 september 2011

² Politiker B, intervju den 26 september 2011

³ Politiker C, intervju den 26 september 2011

studieresultat mellan skolor, regioner och på en nationellnivå. Politiker A påpekar därför att betyg är ett viktigt verktyg för politikerna, då detta underlättar det politiska beslutsfattandet. Politiker C är inne på samma sak och menar att om betyg inte skulle finnas skulle det vara svårt för politikerna att veta vilka beslut som behöver fattas för att förbättra elevernas utbildning. *”Får vi inte en bild av elevernas kunskapsutveckling kan vi inte heller hjälpa dem framåt”*⁴.

Politikerna lyfter gemensamt fram betygen som den mest rättvisa och träffsäkra metoden som mätinstrument och urvalsmekanism i jämförelse med andra metoder. Politikerna menar bland annat att fördelarna med betyg, i jämförelse med skriftliga omdömen, är att de är mer definitiva på grund av att de mer svart på vitt beskriver vilka kunskaper eleven har uppnått utifrån de kunskapskriterier som gäller. Politiker C är inne på att detta har stor betydelse då det ger indikationer på var eleven befinner sig, vilken utvecklingspotential som finns samt vad eleven behöver förbättra. *”Det blir en tydligare signal helt enkelt”*⁵. En signal som politikerna menar är viktig för både lärare, föräldrar och eleven själv.

Vad det gäller betygets nackdelar beskriver samtliga politiker att betyg kan medföra en ökad stress för eleverna. Politikerna är medvetna om att de ökade krav som betyg medför kan vara negativt för vissa enskilda elever, men menar också att betygstressen i slutändan kommer att vändas till något positivt för de allra flesta. *”Egentligen tror jag inte problemet är betygen, utan däremot deras utformning som skapar problem, stress och så vidare [...] och som sagt en viss typ av stress kan ju då vara positivt som en sporre så att säga”*⁶. Politiker A vill också avdramatisera synen på betyg som en stressfaktor och menar att arbetet med betygsättning egentligen är en kommunikativ fråga och förutsätter att både elever och lärare är införstådda med vad betyget är för ett mätverktyg. *”Det är ju inte bedömning av en persons lämplighet eller talang, utan det är ju en måttstock utifrån att vi har ett antal kriterier som ska gälla”*⁷. Politikerna nämner att en annan nackdel med betyg är att, det i många fall, finns stor variation i vilka kunskaper som bedöms för ett visst betyg mellan olika skolor. Politiker A menar att detta är ett problem i ämnet idrott och hälsa där många idrottslärare sätter fokus på fel kunskaper, och därmed kan man ifrågasätta betygens likvärdighet.

---

⁴ Politiker C, intervju den 26 september 2011

⁵ Politiker C, intervju den 26 september 2011

⁶ Politiker C, intervju den 26 september 2011

⁷ Politiker A, intervju den 22 september 2011

3.1.2 Idrottslärarna

Samtliga idrottslärare anser att en fördel med betyg är att det höjer motivationen hos elever. Idrottslärare A nämner att betyget höjer motivationen genom att det blir tydligt för eleverna vilka krav som ställs på dem, och menar att detta medför att eleverna själva frågar om vad som behövs för att nå nästa nivå. Samtliga idrottslärare ser också att en fördel med betyg är att det ger upphov till ett uppvaknande för elever. *"Jag har märkt att det är först i åttan som eleverna tar det på allvar och det är då de börjar förstå att man inte bara kan springa runt och leka."*⁸. Idrottslärare B och C nämner att en ytterligare fördel med betyg är att det ger ett kvitto på var eleven kunskapsmässigt befinner sig någonstans och att det då blir tydligt för både lärare, föräldrar och elever vilken kunskapsnivå som eleven har uppnått. *"Betyg är mer rakt på sak, du har nått målet eller du är på väg att nå målet. Så jag tycker det är bra, betyget ger en bra bild av vad en elev har presterat"*⁹.

Idrottslärare B anser att betyg har en viktig roll i att strukturera upp undervisningen. *"Det blir en tydlighet att eleverna vet vad som krävs och en uppstramning för oss lärare också vad vi måste lära ut och vad vi måste ha med i vår terminsplanering"*¹⁰. Idrottslärare A nämner att betyg ibland används som ett verktyg för att få vissa elever att genomföra olika moment i undervisningen. *"Så den här betygspiskan den tror jag tyvärr behövs"*¹¹. Idrottslärare B anser även att betyg i ämnet idrott och hälsa har en viktig roll för att höja ämnets status. *"Ämnet idrott och hälsa skulle tappa status om betygen inte fanns och vi skulle heller inte behöva vara utbildade lärare om man inte sätter betyg"*¹².

I jämförelse med skriftliga omdömen anser idrottslärare B och C att betyg ger en tydligare signal om en elevs kunskapsutveckling till föräldrarna. Framförallt ser Idrottslärare B och C att betyget tydliggör vilken hjälp den aktuella eleven behöver få. Idrottslärare B anser även att betyg är ett bra verktyg för att kunna göra ett urval till vidare studier. Samtliga idrottslärare anser att om betyg togs bort och ersattes med en annan form av bedömning skulle det få stora konsekvenser på elevernas närvaro. *"Jag tror att vi skulle ha [...] många elever som inte*

---

⁸ Idrottslärare B, intervju den 19 september 2011

⁹ Idrottslärare C, intervju den 21 september 2011

¹⁰ Idrottslärare B, intervju den 19 september 2011

¹¹ Idrottslärare A, intervju den 19 september 2011

¹² Idrottslärare B, intervju den 19 september 2011

kommer [---] Det är klart att ett ämne där man inte får betyg och som uppenbarligen inte betyder någonting... det är ju inte viktigt”¹³.

Idrottslärare A upplever det svårt att sätta betyg på sina elever och menar att detta kan vara en nackdel med betyg, däremot nämner idrottslärare B och C motsatsen genom att uttrycka det som att det är enkelt att sätta betyg. En nackdel med betyg som idrottslärarna gemensamt lyfter fram är att eleverna ibland kan uppleva betygsstress. Därtill nämns också att den tidigare kursplanens kunskapskriterier tolkats olika på olika skolor. Anledningen till detta anser idrottslärare C beror på att kunskapskriterierna har varit för öppna att tolka.

3.2 Utvecklingsområden inom betyg och bedömning

3.2.1 Politikerna

Vad gäller det tidigare betygssystemet har politikerna konstaterat att det funnits ett behov av förändring på grund av svårigheter med att få likvärdiga betyg, och politiker A beskriver utvecklingsområdet som en stor utmaning. Politiker C beskriver att problematiken bland annat har skapat en betygsinflation som regeringen vill komma till rätta med.

”Betygsinflation har skadat skolan ganska så rejält... och det får ju en massa obehagliga konsekvenser naturligtvis, en sån är ju att man inte får en bra [...] urvalsprocess helt enkelt. Man vet inte vad ett MVG står för. Så att därför har ju vi gjort om betygssystemet... så att det får fler steg och många tydligare krav framförallt [...] det ska bli lättare för lärarna att sätta betyg och lättare veta vad de ska sätta betyg på så att säga”¹⁴.

Den nya betygsskalan A till F ska medföra att det blir lättare att definiera elevernas kunskapsnivåer, och med tydligare kriterier menar politiker C att man lägger grunden till en mer likvärdig utbildning. Politiker A beskriver att utvecklingen av tydligare kriterier ska ge mer utförlig information till föräldrar om vilka kunskapsnivåer deras barn uppnår, och därmed uppfylla ett behov som tidigare påvisats. *”Jag möter nästan aldrig föräldrar som säger att*

---

¹³ Idrottslärare B, intervju den 19 september 2011

¹⁴ Politiker C, intervju den 26 september 2011

betygen borde tas bort, däremot så efterlyser man information om vad det är för kriterier som gäller för betygsättningen”¹⁵.

Ett annat steg i utvecklingen av betygssystemet har för politikerna varit att förändra lagstiftningen. *”Skolan styrs på kommunalnivå och finansieras, i ganska hög grad, på kommunalnivå... Så där finns det naturligtvis potentiella bekymmer med kommuner som inte tar sitt ansvar. Och då har vi skapat en ny skollag som ställer krav på kommunerna”¹⁶.* Ett exempel på detta menar politiker A är att man skärpt lagstiftningen vad det gäller de intyg som föräldrar skriver till idrottslärare som frigör deras barn från deltagande i en viss typ av undervisning i ämnet idrott och hälsa. Ett annat exempel på förändringar i lagstiftningen är att skolinspektionen fått ökade befogenheter till att göra nedslag på skolor för att kontrollera att riktlinjer följs.

Politikerna menar på att det kan finnas andra orsaker, än den tidigare läroplanen, som bidragit till problematiken med likvärdiga betyg i skolan. Politiker A menar att det är viktigt att påpeka att resultaten i skolan inte bara kan bero på kursplanens utformning, utan också på tolkningarna av den. Politiker B beskriver att detta är anledningen till att man nu gjort om lärarutbildningen med det långsiktiga målet att höja kvaliteten på utbildningen, så att blivande lärare blir mer vana vid att tolka betygskriterier, vilket också ska höja lärarens status. Vidare menar politiker B att ytterligare ett steg i att utveckla betyg och bedömning i skolan innebär att arbeta med fortbildningar för aktiva lärare och en ny rektorsutbildning.

Politiker C beskriver att partierna i alliansen har varit eniga angående de förändringar av betygssystemet som behövs genomföras, och att känslan är att de flesta i skolan ställer sig positiva till den förändring som har genomförts. Politiker A är inne på samma linje men menar också att man nu måste låta det nya betygssystemet implementeras i skolan under en längre period innan nästa steg är att undersöka hur förändringarna blivit i praktiken. *”Samhället förändras... och kraven på vad kursplanen ska innehålla kommer ju också att kunna förändras, så för alla ämnena gäller det ändå att man måste vara beredd att göra omprövningar och definiera om det skulle visa sig att det inte fungerar som man har tänkt sig”¹⁷.* Politiker B nämner också att Stockholm stad överväger att införa extra ekonomiska

---

¹⁵ Politiker A, intervju den 22 september 2011

¹⁶ Politiker C, intervju den 26 september 2011

¹⁷ Politiker A, intervju den 22 september 2011

resurser till skolor med sämre förutsättningar. Dock är detta ett förslag som är under utredning då det enligt politiker B inte alltid är de skolor med ekonomiskt och demografiskt bäst förutsättningar som lyckas, utan det handlar också mycket om kvaliteten på läraren och undervisningen.

3.2.2 Idrottslärarna

Samtliga idrottslärare ställer sig positiva till de förändringar som har gjorts med den nya betygsreformen och känslan hos idrottslärarna är att det kommer bli bättre i framtiden. Idrottslärarna anser att betygskriterierna i ämnet idrott och hälsa har blivit tydligare och framförallt uppskattas den nya betygsskalan A till F, då den har fler och skarpare steg. *”Det ger mer nyansering och det går att bedöma ännu tydligare [...] det blir lättare att skilja eleverna åt och det blir mer rättvisa betyg”*¹⁸.

Idrottslärarna kan se utvecklingsområden för den nya betygsreformen och nämner de skriftliga omdömena i idrott och hälsa som en möjlighet. Dock ser idrottslärare B och C att omdömena inte utgör samma tydlighet och uppvaknande för föräldrar och elever som med betyg. Idrottslärare B anser dessutom att ett urval till vidare studier skulle vara svårt att genomföra utan betyg. *”Alltså hur ska man intervjua någon som ska in på högskolor och allting sånt där... att sitta och läsa igenom allas omdömen... oj oj oj vilken process”*¹⁹. Idrottslärarna ser även tidsbristen som ett problem med skriftliga omdömen. *”Ja om jag skulle skriva något annat än betyg [...] då skulle jag få skriva väldigt mycket i så fall... det skulle bli 300 omdömen två gånger per år, det är ett jäkla jobb alltså”*²⁰. Idrottslärarna nämner även fler utvecklingsområden inom betyg och bedömning. Idrottslärare C efterlyser ett underlag som innehåller ännu mer tydliga betygskriterier samt en mer lättförståelig bedömningsmatris än det som införts i och med Lgr 11. Idrottslärare B anser att kursplanerna bör anpassas mer efter lokala förutsättningar och att betygsättningen skulle kunna tidigareläggas ytterligare till årskurs fyra. *”Är barnen mogna att gå i skolan är de mogna att bedömas på något sätt [---] är man van vid det från början tror jag inte det blir några konstigheter”*²¹. Idrottslärare C nämner att en kombination av betyg med omdömen är det bästa. *”Jag ser inget annat sätt än betyg för att bedöma ärligt talat... Ett betyg som säger ja det här har du klarat och det här betyget får du, och så vidareutvecklar man det i ett omdöme liksom [...] det tycker jag är det*

---

¹⁸ Idrottslärare B, intervju den 19 september 2011

¹⁹ Idrottslärare B, intervju den 19 september 2011

²⁰ Idrottslärare C, intervju den 21 september 2011

²¹ Idrottslärare B, intervju den 19 september 2011

*bästa*²². Att idrottslärare har börjat samarbeta inom kommunen ser idrottslärare A och B som ett steg i rätt riktning för att utveckla betyg och bedömning i ämnet. Genom att tillsammans arbeta fram en bedömningsmatris är förhoppningen att bedömningen av eleverna ska bli mer likvärdig mellan skolorna i kommunen. Idrottslärare A nämner dock att det i slutändan ändå blir svårt att göra likvärdiga bedömningar mellan skolor, då alla skolor har olika förutsättningar vad det gäller elevunderlag, lärarbakgrund och tillgång till faciliteter.

3.3 Tidigare betygsättning

3.3.1 Politikerna

Samtliga politiker anser att tidigare betygsättning är ett steg i rätt riktning för att bygga upp en modern kunskapsskola. Politiker C beskriver hur allianspartierna vill skapa en skola där elevens kunskap står i fokus, vilket gör införandet av betygsättning från och med årskurs sex till ett naturligt steg för skolan eftersom betygen ger en tydlig och kontinuerlig kunskapsuppföljning. En av anledningarna till att politikerna anser att tidigare betygsättning, i jämförelse med betygsättningen från och med årskurs åtta, skulle vara bättre är att eleverna får mer tid till att förbättra sina betyg. Återigen menar politikerna att betyget ger en tydligare signal om att kunskapssvaga elever behöver mer stöd i undervisningen, och med tidigare betygsättning får rektorer, lärare, föräldrar och elever mer tid på sig att förbättra studieresultaten. Politiker C beskriver också hur betygsättning, istället för omdömen, vid utvecklingssamtal kommer att tvinga läraren till att ta ställning till om eleven uppnår kunskapsmålen eller inte. *”Den vagheten som kan ha funnits i utvecklingssamtal med omdömen, den kommer inte finnas där som ett alternativt sätt att arbeta på, nu måste läraren verkligen sätta ner foten och ta ställning till vad man tycker om en elev*²³. Därtill menar Politiker B att denna markering från läraren i årskurs sex ger eleven ett kvitto på vilka studieresultat som uppnåtts mellanstadiet, vilket är bra att ta med sig till nästa lärare på högstadiet.

Politikerna är medvetna om att införandet av tidigare betygsättning kan medföra en ökad arbetsbörda för lärarna, vilket kan uppfattas som negativt. Däremot menar politikerna att detta istället kommer underlätta kommunikationen mellan lärare och elever och på så vis leda till något positivt, som i slutändan kommer att överväga det negativa med införandet av tidigare

---

²² Idrottslärare C, intervju den 21 september 2011

²³ Politiker A, intervju den 22 september 2011

betygsättning. Politiker B beskriver också andra negativa delar med tidigare betygsättning, men menar att en mer grundläggande analys av elevernas kunskapsnivå är exempel på något positivt som tar överhanden. *”Jag kan inte se några negativa sidor som att tidigare betygsättning skulle slå ut folk, tvärtom att det är en signal om att eleven behöver stöd och att det är bra att den signalen ges svart på vitt”*²⁴.

3.3.2 Idrottslärarna

Samtliga idrottslärare är överens om att tidigare betygsättning är något som är bra för skolan och i ämnet idrott och hälsa. Idrottslärarna menar att betyg i årskurs sex kommer bidra till ordning och reda på ett tidigare stadie, då eleverna upplevs ta ämnet mer på allvar vid betygsättning. Idrottslärare B nämner att tidigare betyg också kommer bidra till en ökad förståelse hos eleverna för att ämnet är viktigt, och detta leder till att läraren kan fokusera mer på undervisningen istället för att få kontroll på elevgruppen. Samtliga idrottslärare beskriver att det blir en ökad tydlighet för både ledning, lärare, föräldrar och elever med tidigare betyg. *”Betyg är som svart på vitt redan i årskurs sex, då ser man trenden för eleven och då kanske föräldrarna hajar att ok det blir inte godkänt det blev lägsta betyg, vad är det som kommer hända? vad beror det på? [...] tyvärr är det fortfarande så att föräldrar och personal vaknar till för sent”*²⁵. Tidigare betyg anses av idrottslärarna också ge elever mer tid och därmed en större chans för eleven att försöka förbättra sitt betyg. Idrottslärare B och C beskriver att ett problem med bedömningen av en elev är att de skriftliga omdömena i mellanstadiet upplevs luddiga och svårtolkade, och därför ses en tidigare betygsättning kunna bidra till ett ökat uppvaknande för framförallt föräldrarna. Att just väcka föräldrarna anser idrottslärare A också vara en viktig nyckel till att få mer ordning på eleverna. *”Får man inte med sig föräldrarna kan du stå och prata dig blå [...] du kan lära ut hur mycket som helst, men dem lär ju ändå inte in någonting... Och då måste man ha hjälp av föräldrarna för att puscha på lite”*²⁶. Idrottslärare C nämner ytterligare att tidigare betygsättning är bra för att det blir mer press på lärare att ha en mer gedigen planering av undervisningen och att läraren då är mer noggrann med kunskapskriterier som utgår ifrån kursplanen.

Idrottslärarna ser överlag många fördelar med tidigare betygsättning, dock nämns det att risken finns för en ökad betygsstress och att elever som vill ha höga betyg i många ämnen har

---

²⁴ Politiker B, Intervju den 26 september 2011

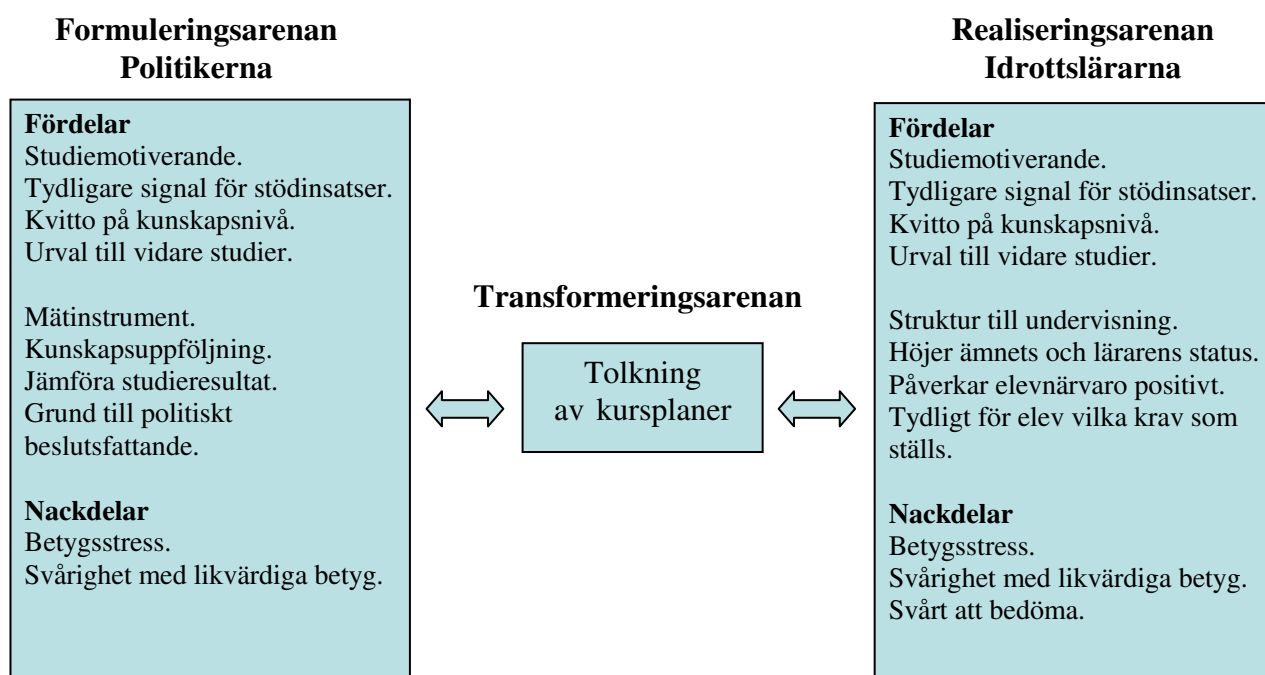
²⁵ Idrottslärare C, intervju den 26 september 2011

²⁶ Idrottslärare A, intervju den 22 september 2011

en ökad risk att bli utbrända i betygshets. Samtliga idrottslärare nämner också att införandet av tidigare betygsättning kommer innebära mer arbete för dem som lärare, då det blir fler elever att betygsätta. Dock ser idrottslärare B tidigare betygsättning som något positivt i slutändan, på grund av att det blir tydligare signaler till de elever som behöver extra stöd och att det sedan är upp till skolan att sätta in rätt stödinsatser i tid. Idrottslärare A nämner att det eventuella ökade kravet på skolor att ge rätt resurser att hjälpa elever i idrott och hälsa kan vara problematiskt för skolor då tidsbrist och ekonomi begränsar möjligheterna. ”I svenska, engelska och matte finns det extra stöd vilket är bra, men i övriga ämnen får vi lösa det inom ramen”²⁷.

3.4 Resultatsammanfattning

Figur 2 beskriver de fördelar och nackdelar som politiker respektive idrottslärare ser med betyg i ämnet idrott och hälsa.

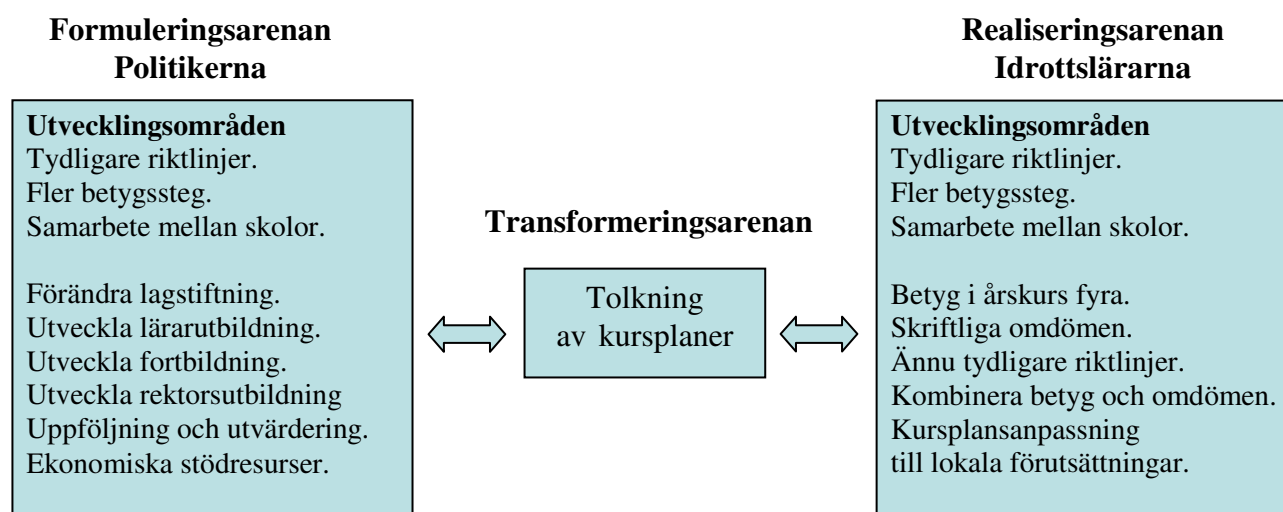

Figur 2. Analytiskt verktyg – fördelar och nackdelar med betyg.

Överlag ser politiker och idrottslärare samma fördelar och nackdelar med betyg. Dock diskuterar politikerna betyg mer som ett verktyg för att kunna mäta kunskap och göra jämförelser mellan skolor och olika regioner. Idrottslärarna har ett annat perspektiv och beskriver istället betygen som ett pedagogisktverktyg som skapar struktur i undervisningen.

²⁷ Idrottslärare A, intervju den 19 september 2011

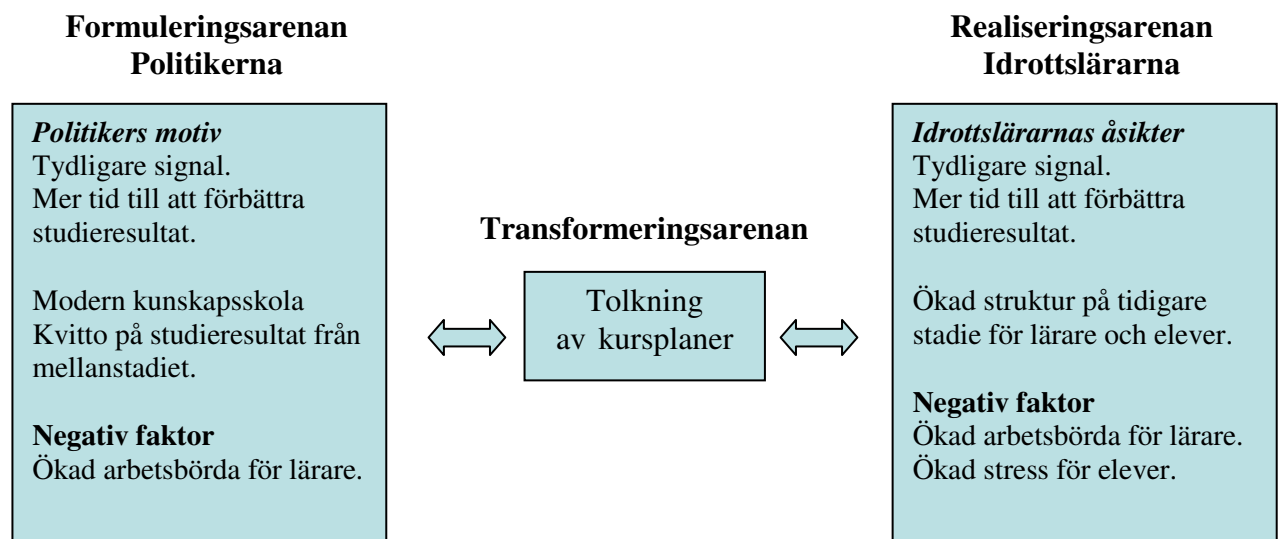
Vidare tydliggör figur 3 de utvecklingsområden som politiker respektive idrottslärare ser inom betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa.

Figur 3. Analytiskt verktyg – utvecklingsområden inom betyg och bedömning.

Politiker och idrottslärare nämner liknande utvecklingsområden inom betyg och bedömning. Båda parterna är överrens om att den nya betygsreformen är ett steg i rätt riktning för en mer likvärdig bedömning. Till skillnad från idrottslärarna nämner politikerna lagstiftningar och utbildningar som utvecklingsområden, medan idrottslärarna nämner skriftliga omdömen och kursplansförändringar.

Slutligen visar figur 4 hur idrottslärare åsikter om tidigare betygsättning i ämnet idrott och hälsa stämmer överens med politikernas motiv till tidigare betygsättning.

Figur 4. Analytiskt verktyg – tidigare betygsättning.

Idrottslärares åsikter om tidigare betygsättning stämmer väl överens med politikernas motiv till tidigare betygsättning. Dock ser idrottslärarna att tidigare betygsättning kan medföra betygsstress bland eleverna, medan politikerna inte nämner någon sådan negativ faktor.

4. Sammanfattande diskussion

Syftet med studien är att jämföra politikers och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa. Då studiens resultat tyder på att politikers och idrottslärares generella syn på betyg och bedömning är relativt lika kommer vi i diskussionen på en analytisk nivå att försöka förstå anledningen till varför de båda parterna är eniga om att betyg är den bedömningsmetod som prioriteras i skolan. För att förstå detta kommer vi utgå ifrån Wrights handlingsteori och de fyra bestämmande faktorerna, vilket innebär att synliggöra vad som styr en persons handling i termer av vad en person vill uppnå med sin handling, vilka skyldigheter personen har att förhålla sig till, vad som är möjligt att genomföra samt vilka yttre begränsningar som begränsar personens handlingsutrymme. I vårt fall innebär detta att vi i analysen försöker förstå vilken roll som respondenterna vill att betygen har eller ska ha, samt hur de ser på betygens möjligheter och begränsningar i skolan.

Inledningsvis i diskussionen kommer vi att behandla handlingsteorins första bestämningsfaktor, alltså vad respondenten uppfattar att man vill uppnå med betyg. Vidare kommer vi analysera handlingsteorins andra bestämningsfaktor genom att lyfta fram vilka skyldigheter som respondenterna uppfattar att skolan har att förhålla sig till, vilket bidrar till att de uppfattar betyg som den främsta bedömningsmetoden. Därefter kommer också handlingsteorins tredje och fjärde handlingsfaktorer att vävas samman där vi utifrån respondenternas utsagor försöker förstå vilka yttre begränsningarna som påverkar vilken typ av bedömning som är möjlig att genomföra i skolan. Avslutningsvis diskuteras även övriga intressanta resultat med utgångspunkt i studiens forskningsläge och det insamlade intervjumaterialet.

Politikerna och idrottsläraarna menar att betyg ska fungera som ett mätinstrument där elevernas kunskaper mäts i förhållande till kursplanens kunskapskriterier. Intressant är att betygen, i såväl politikernas och idrottsläraarnas resonemang, framstår som den mest lämpade metoden för att kunna bedöma elevernas kunskaper i skolan. Anledningen till detta verkar vara flera, men det som framträder som ett starkt motiv är att man vill uppnå en mer likvärdig bedömning. Med hjälp av Wrights första bestämningsfaktor i handlingsteorin kan vi därför tydliggöra att en anledning till att respondenterna ser betyg som den främsta bedömningsmetoden är på grund utav att det är just en likvärdig bedömning som man vill uppnå i skolan. Studiens resultat går därmed i linje med tidigare forskning, där

respondenterna tillsammans med Wikström (2007) konstaterar att det finns en problematik med att kraven för ett visst betyg på en skola kan skilja sig från en annan. I politikernas och idrottslärares utsagor framkommer också att betyg anses som den mest rättvisa bedömningsmetoden beroende på att betygen är, som det uttrycks, raka och tydliga. Detta leder till att de uppfattas av respondenterna som mer ”pricksäkra” på att mäta den kunskap som eftersträvas. I och med utformandet av centralt fastställda kunskapskriterier, som gäller för samtliga skolor i landet, kan en mer likvärdig bedömning nås. Därför tilldelar respondenterna betygen en viktig roll som mätinstrument för att kunna se om och hur eleverna har uppnått kunskapskriterierna. Ytterligare en faktor som kan identifieras som betygsens motiv är att både politikerna och idrottslärares ser betyg som en fungerande urvalsmekanism för vidare studier. Politikerna och idrottslärares är inne på att betyg ska ses som en belöning för studier och menar att den elev som nått ett högre studieresultat också ska få en rättvis fördel i valet till vidare studier. För att urvalet ska vara rättvist behöver såklart bedömningen vara likvärdig, och med tanke på den betygsinflationproblematik som både politikerna och Wikström (2007) påpekat så visar detta att urvalsmekanismen behöver utvecklas för att bli mer rättvis. Därför menar politikerna i studien att betyg idag spelar en central roll, på grund av sin träffsäkerhet, för att uppnå en mer fungerande urvalsmekanism.

Betygen beskrivs som mer definitiva än skriftliga omdömen och ses ge en tydligare signal gällande var eleven kunskapsmässigt befinner sig. Både politikerna och idrottslärares beskriver att skolan har en skyldighet i att kunna ge kunskapsrapporter gällande elevernas studieresultat till både elever och föräldrar. Därtill är skolan skyldig att skicka dessa kunskapsrapporter till regeringen för att politikerna ska kunna följa kunskapsutvecklingen, och därmed kunna lägga grund för nya politiska beslut. Kunskapsrapporteringen är därför enormt viktig för att utbildningsväsendet ska ha en möjlighet att kunna se behov och fånga upp elever som behöver extra stöd i undervisningen, vilket förhoppningsvis leder till att samtliga elever i skolan tillgodoses de kunskaper som anses nödvändiga. Utifrån Wrights andra bestämningsfaktor i handlingsteorin kan vi därför identifiera ytterligare en anledning till att betyg framstår som den främsta bedömningsmetoden, på grund av att skolan har dessa skyldigheter att förhålla sig till. Därför är betygsens egenskaper, att de mer svart på vitt beskriver vilka kunskapskrav som eleven har uppnått, fördelaktiga och anses som den bästa metoden för att bedöma elevers kunskaper i skolan.

Det framträder även i analysen att det finns yttre faktorer som begränsar utvecklingsmöjligheterna av området betyg och bedömning. I idrottslärares utsagor beskrivs tid och pengar som yttre faktorer som begränsar dem i deras arbete med bedömning av eleverna i ämnet idrott och hälsa. Idrottslärares ser de skriftliga omdömena som ett potentiellt utvecklingsområde. Dock menar de samtidigt att detta inte är realistiskt genomförbart, då det skulle krävas för mycket tid och kraft att skriva omdömen till samtliga elever istället för att sätta betyg. Det som politikerna och idrottslärares dessutom gemensamt påpekar är att en alternativ bedömningsmetod som skriftliga omdömen också skulle försvåra den nuvarande urvalsmekanismen, beroende på att det skulle bli en väldigt omständlig process som skulle ta för lång tid och kosta samhället för mycket pengar att genomföra. De yttre faktorerna sätter således gränser för vad som är möjligt att genomföra i skolans värld, vilket i nuläget gör att respondenterna finner betyg som den bedömningsformen som ligger närmast till hands. Utifrån Wrights tredje och fjärde bestämningsfaktorer i handlingsteorin kan vi därför konstatera att dessa yttre faktorer begränsar bedömningen, vilket leder till att respondenterna uppfattar metoden som den mest lämpliga på grund av att den är tidssparande och mer ekonomisk. Ytterligare ett intressant resultat är att en av idrottslärares nämner att begränsande faktorer, som tid och pengar, även påverkar idrottslärares möjlighet att erbjuda extra stöd till de elever som inte uppnår kunskapsmålen i ämnet idrott och hälsa. I utsagan framkommer att läraren uppfattar att det finns resurser inom ämnena svenska, matematik och engelska, men att övriga ämneslärare får försöka ge extra stödundervisning utifrån den tjänst med de tillgångar man redan har. Detta innebära en större arbetsbörda, och när tidsbrist redan råder och inga ytterligare resurser kommer att tillsättas blir därför möjligheterna till att ge extra stöd minimala. Det som framkommer här belyser en upplevd verklighet som möjligen kan komma att bli ett problem i framtiden, då införandet av tidigare betygsättning motiveras utifrån att skolan tidigare ska kunna sätta in stödinsatser för att gynna kunskapsutvecklingen.

Även om politikernas och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning är relativt lika, framträder ändå en del skillnader mellan de båda parterna. Skillnaderna består i att politikerna beskriver betyg som ett verktyg i den politiska styrningen av skolan, medan idrottslärares mer uppfattar betyg som ett pedagogiskt verktyg i deras undervisning. Med detta menar vi att betyg i politikernas utsagor framträder som viktiga för att de ger en nationell kunskapsuppföljning av eleverna, vilket möjliggöra vidare politiska beslut för att främja kunskapsutveckling. I idrottslärares utsagor framstår betyg däremot som en viktig faktor för att skapa struktur i undervisningen, genom att de styr lärarens planering av

innehållet i undervisningen samt ger eleverna studiemotivation. Dock kan vi tycka att dessa skillnader är självfallna, beroende på att politikerna verkar inom formuleringsarenan och idrottslärarna inom realiseringsarenan. Anmärkningsvärt är däremot det faktum att den politiska diskursen endast verkar handla om betyg och bedömning i generella termer, och att politikerna har svårt att uttala sig om betyg och bedömning med koppling till ämnet idrott och hälsa. Detta leder oss därför in på en diskussion där man kan ifrågasätta huruvida politikerna har tagit hänsyn till olika ämnens karaktär, innehåll och kunskapskvaliteter i sitt beslutsfattande, utöver kärnämnen svenska, matematik och engelska. Det intressanta är att den nya betygsreformen gäller samtliga ämnen i skolan, men det verkar till synes så att politikerna till större delen grundar sina beslut på vad som passar bäst för kärnämnen. Detta gör att man därmed kan ställa sig frågan om utveckling av den nya betygsreformen är optimal för just ämnet idrott och hälsa? Till denna diskussion bör ändå tilläggas att resultatet i studien pekar på att idrottslärarna ändå stödjer den nya betygsreformen och att de anser att utveckling är ett steg i rätt riktning. Vår reflektion blir att staten, trots denna allmänna positiva uppfattning hos lärarna, inom några år bör genomföra uppföljningar av den nya betygsreformen för att se vad den medfört i praktiken.

I relation till tidigare forskning kan vi konstatera att studiens resultat i vissa fall skiljer sig åt från tidigare forskning när det gäller vilket bedömningssystem som passar sig bäst för elevers lärande. Wikström nämner att det är svårt att åstadkomma ett bedömningssystem i skolan som stödjer betygets alla syften. Optimeras bedömningssystemet som urvalsmekanism så får det konsekvenser för elevernas lärande och likaså tvärtom (Wikström 2007, s. 22-27). Om målet i skolan är att fokusera på lärandet hos elever, då kanske inte bedömningssystemet skulle involvera betyg enligt forskningen. Detta eftersom det behövs mer nyanserad information för ett lärande än den information som betyget anses ge (Hattie et al. 2007, s. 104). Tidigare forskning påpekar att formativa omdömen borde vara den metod som är bäst lämpad för att utveckla elevers kunskaper (Lundahl 2010, s. 23-24). Det är intressant att samtliga politiker och två av idrottslärarna anser att den nya betygsskalan och dess hänvisning till kunskapskraven handlar om något som går ganska enkelt att bocka av. Kursplanens struktur med uppdelat syfte och centralt innehåll har visserligen blivit skarpare med den nya betygsreformen, men formuleringarna av kunskapskraven anser vi kan bli tydligare. I kunskapskraven för de olika betygen E samt C förekommer formuleringar med uttryck som i *huvudsak* samt *relativt väl* (Lgr 11 s. 60). Men var gränsen går, mellan i *huvudsak* för betyg E och *relativt väl* för betyg C, är svårt att säga. Det kan också upplevas svårt att förstå hur en

relativitet i kunskapskraven ska kunna bidra till en mer likvärdig bedömning. Därför anser vi att det finns en anledning att fråga sig om politikerna och idrottslärarna andas en övertro på att den nya betygsreformens förändringar endast är positiva. Anmärkningsvärt är även att Tholin (2006) har påvisat att idrottslärare tenderar att planera in moment i sin undervisning efter vad som är lättast att mäta. I och med detta finns anledning att tro att det finns en risk att variationer av arbetsformer minskar vilket kan leda till mer ensidiga arbetssätt. Kreativa uppgifter, där det kan vara svårare att sätta tydliga gränser för vad som ska bedömas, riskerar att försvinna från undervisningen i skolan. Detta menar vi även skulle kunna innebära att andra viktiga delar i skolans generella uppdrag, som till exempel social fostran, riskerar att försvinna i och med att ett ökat fokus föreligger på vad som är mätbart.

Politikerna och idrottslärarna beskriver skriftliga omdömen som ett viktigt verktyg för att kunna ge kontinuerlig feedback till eleverna. Dock menar båda parterna att de skriftliga omdömena i slutändan inte upplevs lika kraftfulla och definitiva som betyg, och därmed bör de inte utgöra huvuddelen i bedömningen av elever. Om betyg inte skulle användas som bedömningsmetod i skolan upplever politikerna och idrottslärarna att det skulle bli mycket svårt att genomföra ett urval till vidare studier. Det framkommer inte heller i tidigare forskningen hur ett urval ska kunna genomföras utan betyg. Med anledning av detta anser vi att man i framtiden bör lägga tankarna åt sidan på att ersätta betygen med någon alternativ metod, då en rangordning av eleverna och ett urval till vidare studier måste ske. Det framträder som angeläget att istället lägga fokus på hur man ska kunna utveckla området betyg och bedömning i skolan så att betygssystemet både kan bidra till en rättvis urvalsprocess och ett ökat lärande för eleverna. Tidigare forskning belyser även att bedömningen måste utvecklas för att bli bättre i skolan generellt, men även i ämnet idrott och hälsa. Därför behöver det satsas mer resurser på att ge lärarna större möjligheter till att utveckla omdömen som ger kontinuerlig feedback som återkoppling till eleverna gällande vilka kunskaper som betyget grundar sig på, vilket kan vara ett värdefullt steg i rätt riktning för att förbättra kommunikationen mellan lärare och elever (Wikström 2007, s. 27-34; Lundahl 2010, s. 23-24).

De slutsatser vi kan dra av studien är att:

- Betyg framstår som den främsta bedömningsmetod som i nuläget är aktuell för att bedöma elevers kunskaper i skolan.
- Politikerna och idrottslärarna är överens om att förändringarna i och med den nya betygsreformen anses nödvändiga, och att detta är ett steg i rätt riktning mot en förbättrad bedömning.
- Politikerna uppfattar betyg som ett verktyg för den politiska styrningen av skolan, medan idrottslärarna uppfattar betyg som ett pedagogiskt verktyg i deras undervisning.
- Politikerna och idrottslärarna menar att betygsättning i tidigare åldrar är positivt för skolan och för ämnet idrott och hälsa.
- Framtida fokus bör ligga på att utveckla betygsystemet så att det både kan bidra till en rättvis urvalsprocess samt ett ökat lärande hos elever.

4.1 Självkritik

Den kritik som riktas mot den egna studien utgår från det urval som genomförts. Det kan tänkas att det resultat som denna studie framhäver kan ha påverkats av att politikerna som ingått i studien representerat partier från samma politiska block. Detta har inneburit att deras svar blivit likartade och vår studie kan därmed ha gått miste om andra intressanta politiska åsikter kring betyg och bedömning, vilket hade gett ett mer utförligt material att analysera. Till studiens försvar ska det däremot påpekas att detta inte varit syftet, då vi varit intresserade av de politiska åsikter som ligger till grund för den nya betygsreformen. Den kritik som kan riktas mot studien skulle också kunna vara att det saknas pilotintervju. I efterhand har vi upplevt det svårt att intervjua politikerna, beroende på att de ofta kom in på andra angränsande områden än vad intervjumallens frågor syftade till att besvara. En pilotintervju hade därför varit fördelaktigt att genomföra för att få det insamlade materialet från politikerna mer utförligt, på grund av att vi hade fått mer träning i att precisera våra frågor samt lärt oss att lyssna noggrannare på respondentens svar. I efterhand har vi också fått insikten om att ett urval med fler idrottslärare och färre politiker skulle ha varit att föredra. Anledningen är att det är idrottslärares åsikter som i större utsträckning har visats sig skiljas åt gällande betyg och bedömning. Ett större antal idrottslärare hade därför medfört fler åsikter som kunde berikat studiens resultat. En ytterligare svaghet med de politikerna som intervjuats är att de pratar om betyg och bedömning utifrån ett skolperspektiv mer än ur ett idrott och hälsa perspektiv, vilket gör att jämförelserna mellan uppfattningar från politikerna och

idrottslärarna inte enbart utgår ifrån ämnet idrott och hälsa utan också från skolan i stort. Däremot bör tilläggas att studien ämnade undersöka generella uppfattningar om betyg och bedömning för att sedan relatera dem till ämnet idrott och hälsa. Då vi intervjuat idrottslärare samt även försökt att få politikerna att uttala sig om ämnet anser vi det möjligt att göra jämförelser i uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa. Att politikerna däremot tycks ha svårt att uttala sig specifikt om ämnet tycker vi också kan ses som ett viktigt resultat med studien. Utöver detta bör det påpekas att urvalet för studien varit begränsat vilket innebär att det inte är representativt för alla idrottslärare eller politiker i Sverige. Denna svaghet har däremot tagits i beaktning då vi inte gör några generaliseringar. Vi utgår från att resultat som framkommit är tillförlitligt, på grund av den metod och de tillvägagångssätt som använts. Dock menar vi att resultaten från studien, på grund av det strategiska urvalet, bör användas med försiktighet då de inte är generaliserbara.

4.2 Vidareforskning

Politikerna och idrottslärarna är eniga om att betygens negativa sidor inte ligger i betyget i sig, och att faktorer som till exempel en ökad betygstress ändå kommer att innebära något positivt för de allra flesta elever. Med detta i åtanke menar vi att vidare studier inom området betyg och bedömning bör fokusera på att undersöka om det verkligen är så att de negativa aspekterna med betyg i slutändan vänds till något positivt? Genom vidare studier som ämnar ta del av elevernas upplevelser kring betyg och bedömning skulle därför kunna skapa en bredare helhetsbild av detta påstående. Att därtill även studera föräldrarnas upplevelser av området skulle kunna vara av intresse i en sådan kartläggning. Vidare bör man i forskningen också fokusera på att involvera politiker med olika politiska åsikter, för att ta del av så många synvinklar på området betyg och bedömning som möjligt. En större studie med partirepresentanter från både det röda och det blå politiska blocket hade därför möjliggjort en bredare och djupare analys. En annan intressant aspekt är att två idrottslärare i studien går emot tidigare forskning genom att de upplever det enkelt att bedöma sina elever. (Cave et al. 2009, s. 11) Med anledning av detta anser vi att det fortfarande står oklart hur idrottslärare i Sverige upplever att bedöma eleverna i ämnet idrott och hälsa, och det vore därför intressant om framtida studier involverar ett större antal idrottslärare samt följer dem under en längre tidsperiod för att komma närmre sanningen i denna fråga. Intressant för vidare studier är också att de förändringar som den nya betygsreformen innebär anses vara det bästa för att främja en positiv utveckling mot en mer rättvis och likvärdig bedömning i skolan. Dock

påpekar politikerna att nästa steg i utvecklingen också är att följa upp den nya betygsreformen inom ett par år, då man i nuläget inte kan spekulera i hur de genomförda förändringarna kommer att fungera i praktiken. Därmed anser vi att denna spännande ovisshet som skolan nu står inför är ett naturligt område som vidare studier bör behandla, för att i framtiden kunna främja en positiv utveckling till en mer rättvis och likvärdig bedömning.

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Informantförteckning

Informant 1: Politiker, A. Enskild intervju 22 september 2011.

Informant 2: Politiker, B. Enskild intervju 26 september 2011.

Informant 3: Politiker, C. Enskild telefonintervju 26 september 2011.

Informant 4: Idrottslärare, A. Enskild intervju 19 september 2011.

Informant 5: Idrottslärare, B. Enskild intervju 19 september 2011.

Informant 6: Idrottslärare, C. Enskild intervju 21 september 2011.

Tryckta och elektroniska källor

Betts, J.R., Grogger, J., (2003) *The impact of grading standards on student achievement, educational attainment, and entry-level earnings*: Economics of Education Review, vol 22, s. 343–352.

Black, P., C. Harrison, C., Lee, B., Marshall and D. William., (2003) *Assessment for Learning: Putting it into practice*: Maidenhead: Open University Press.

Cave, C., Dohoney, P., (2009) *Assessment Strategies that Motivate Students to Learn: A Success Story*: Strategies: A Journal for Physical and Sport Educators, vol. 22, (6), 2009.

Hassmén, N., Hassmén, P., (2008) *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Stockholm: SISU idrottsböcker.

Hattie, J., Timperley, H., (2007) *The power of feedback*: Review of Educational Research, vol. 77, s. 81–112.

Krag Jacobsen, J., (1993) *Intervju: konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur.

Korp, H., (2003) *Kunskapsbedömning: hur, vad och varför*: Myndigheten för Skolutveckling: Stockholm.

Larsson, H., (2004) *Lokala arbetsplaner i idrott och hälsa - en ny typ av styrning*. Larsson, H., Redelius, K. (red.) Mellan nytta och nöje – bilder av ämnet idrott och hälsa: Idrottshögskolan 2004.

Linde, G., (2006) *Det ska ni veta! en introduktion till läroplansteori*: Lund: Studentlitteratur, 2006.

Lundahl, C., Román, H., Riis, U., (2010) *Tidigt ute med sena betyg – sent ute med tidiga! Svensk betygspolitik i ljuset av internationell betygsforskning och betygsättningen i Europa*: Pedagogisk forskning i Uppsala 2010.

Lundvall, S., Meckbach, J., Wahlberg, J., (2008). *Skola-Idrott-Hälsa – En sexårig uppföljning*: Svensk idrottsforskning, vol. 17 (4), s. 17-19.

Nationella utvärderingen av grundskolan., (2003) *Idrott och hälsa*: Nationellt centrum för främjande av fysisk aktivitet hos barn och ungdom.

Redelius, K., (2007) *Betygsättning i idrott och hälsa – en didaktisk utmaning med pedagogiska konsekvenser*. Larsson, H., Meckbach, J., (red.) Idrottsdidaktiska utmaningar: Stockholm Liber 2007.

Sjögren, A., (2010) *Betygsatta barn – spelar det någon roll i längden?:* IFAU – institutionen för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. Rapport, 2010.

Skolinspektionen., (2010) *Mycket idrott och lite hälsa*: Skolinspektionens flygande rapport från den flygande tillsynen i idrott och hälsa. Stockholm.

Skolverket., (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* 2011. Stockholm.

Tholin, J., (2003) *En rolig dans?: svenska skolors första tolkning av innebörden i lokala betygsriterier i tre ämnen för skolår åtta*: Institutionen för pedagogik, Högskolan i Borås.

Tholin, J., (2006) *Att kunna klara sig i okänd natur: en studie av betyg och betygsriterier - historiska betingelser och implementering av ett nytt system*: Högskolan i Borås.

Utbildningsdepartementet., (2009) Regeringsproposition: *Betyg från årskurs 6 i grundskolan*: Stockholm.

Wikström, C., (2007) *Subjektiva bedömningar och objektiva tolkningar*: Petterson, A. (red).
Sporre eller otyg: om bedömning och betyg. Stockholm: Lärarförbundets förlag, 2007.

Wright, G.H., (1983) *Practical reason*. Oxford: Blackwell.

Bilaga 1

KÄLL- OCH LITTERATURSÖKNING

Syfte och frågeställningar:

Syftet med studien är att jämföra politikers och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa.

- Vilka fördelar och nackdelar ser politiker respektive idrottslärare med betyg?
- Vilka utvecklingsområden ser politiker respektive idrottslärare inom området betyg och bedömning?
- Vad anser idrottslärare om tidigare betygsättning i ämnet idrott och hälsa och hur stämmer deras åsikter överens med politikers motiv till tidigare betygsättning?

Vilka sökord har du använt?

Betyg, bedömning, Idrott och hälsa, feedback, assessment, rating, grade, school, physical education, learning, pupils, students,

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog, ERIC, Google

Sökningar som gav relevant resultat

GIH:s bibliotekskatalog: Betyg
GIH:s bibliotekskatalog: Betyg och bedömning
GIH:s bibliotekskatalog: Betyg, Idrott och hälsa
ERIC: feedback, rating, grade, school, physical education, learning, pupils, students
ERIC: assessment, rating, grade, physical education, pupils, students, learning
ERIC: assement, formative, summative, physical education
Google: artikel, betyg och bedömning

Kommentarer

I GIH:s bibliotekskatalog hittades övergripande litteratur inom området betyg och bedömning. Användbar litteratur har vi även funnit via databasen ERIC, där ett flertal internationella artiklar behandlar området. Svensk forskning kring betyg i ämnet idrott och hälsa har vi dock upplevt bristfällig och svår att finna.

Bilaga 2

INTERVJUGUIDE

Syftet med studien är att jämföra politikers och idrottslärares uppfattningar om betyg och bedömning i relation till ämnet idrott och hälsa.

Frågeställningar:

- Vilka fördelar och nackdelar ser politiker respektive idrottslärare med betyg?
- Vilka utvecklingsområden ser politiker respektive idrottslärare inom området betyg och bedömning?
- Vad anser idrottslärare om tidigare betygsättning i ämnet idrott och hälsa och hur stämmer deras åsikter överens med politikers motiv till tidigare betygsättning?

Inledande frågor:

Utgår från en öppen frågeställning, därefter följdfrågor

Huvudfråga

Berätta kort om dig själv och din bakgrund som idrottslärare/politiker,

Områden vi vill veta mer om

Koppling till ämnet idrott och hälsa samt betyg och bedömning

Erfarenheter och upplevelser av betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa

Frågeställning 1: Vilka fördelar och nackdelar ser politiker respektive lärare med betyg?

Huvudfråga

Berätta om vad du tycker att betyg har för funktion i undervisningen i ämnet idrott och hälsa?

Tänkbara följdfrågor

Vilka styrkor och/eller svagheter ser du med betygssättning?

Upplever du fördelar och/eller nackdelar/svårigheter med betyg och bedömning i ämnet idrott och hälsa?

Områden vi vill veta mer om

Tillför betygen något positivt i undervisningen?

Tillför betygen något negativt i undervisningen? För eleven, för lärarna

Betygens betydelse för undervisningen i ämnet idrott och hälsa?

Frågeställning 2: Vilka utvecklingsområden ser politiker respektive idrottslärare inom området betyg och bedömning?

Huvudfråga

Om du fick bestämma själv, hur skulle du utforma betyg och bedömningen i idrott och hälsa?

Tänkbara följdfrågor

Vad skulle du sätta fokus på, vilka ändringar skulle du göra och vilka tankar ligger bakom dina beslut?

Vad uppfattar du skulle hända med undervisningen i idrott och hälsa om betygen togs bort?

Hur tror du att det skulle påverka lärare eller elever?

Anser du att betygen är nödvändiga för elevers utveckling och lärande – på vilket sätt i såfall?

Vad behövs enligt dig för att förändra betyg och bedömningen?

Inom vilka områden behövs utvecklingen?

Områden vi vill veta mer om

Fortsatta lärarutbildningar

Nya läroplanen och de nya betygsstegen A-F

Konkretare mål från kursplanen

Nationella standardbedömningar

Frågeställning 3: Vad anser idrottslärare om tidigare betygsättning i ämnet idrott och hälsa och hur stämmer deras åsikter överens med politikerns motiv till tidigare betygsättning?

Huvudfråga

Hur ställer du dig till betygsättning i tidigare ålder?

Tänkbara följdfrågor

Hur tror du tidigare betygsättning kommer att påverka eleverna i undervisningen?

Hur tror du tidigare betygsättning kommer att påverka lärares arbete?

Områden vi vill veta mer om

Positiva och negativa aspekter på betygsättning i tidigare åldrar